

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Актуальність. В Україні шостий рік триває війна. Через Антитерористичну операцію (АТО) і Операцію Об'єднаних сил (ООС) пройшли близько 300 тис. бійців силових структур України. Проблеми воїнів АТО та адаптації їх до мирного життя – це велика проблема українського суспільства і держави, які виявилися неготовими належним чином забезпечити успішну соціальну адаптацію бійців АТО до мирного життя. Маючи свій унікальний життєвий досвід, вони представляють собою таку категорію населення, яка потребує особливого підходу. Тому соціально-психологічна адаптація осіб, що побували в зоні бойових дій на сході країни, яка включає оцінку ймовірності збереження їх здоров'я і працездатності після впливу екстремальних факторів, нині є особливо актуальною в нашій країні.

Відповідно з'явилася досить велика кількість досліджень цієї проблематики. Н.А. Агаєв., О.Г. Скрипкін., А. Б. Дейко., О.В. Еверт, Ю.В. Кузнецов, Б.Д. Карвасарский І.О. Пішко, Н.С. Лозінська, В.В. Остапчук, В.В. Ткаченко та інші займалися питанням умов адаптації солдат до мирного життя. Завдяки їх дослідженням визначено. Що у структурі психічної патології серед військовослужбовців, які брали участь у бойових діях на сході країни, психогенні розлади досягають 70%, у офіцерів і прапорщиків цей показник дещо менший. У 15-20% військовослужбовців, які брали участь в АТО є хронічні посттравматичні стани, викликані стресом.

Тому **мета** статті: визначення соціально-психологічних проблем учасників бойових дій.

Виклад основного матеріалу. На думку військових психологів [1] бойові умови, в які потрапляють бійці Об'єднаних Сил під час виконань завдань, мають великий вплив на психічне здоров'я бійців. Інтенсивність переживання стресу військовим залежить від взаємодії двох основних чинників: тривалості і сили впливу бойових факторів на психіку військовослужбовця та від індивідуальних особливостей його реагування на вплив цих факторів.

Військовослужбовці можуть мати психологічні проблеми через так звані постстресові порушення. Так, дослідник І. О. Котеньов визначив стадії постстресових порушень: 1) травматичний стрес (від інциденту до 2 діб) 2) гострий стресовий розлад (від 2 діб до 4 тижнів); 3) посттравматичний стресовий розлад (більше 4 тижнів); 4) посттравматичний розлад особистості (від інциденту протягом наступного життя) [2].

Відповідно, особливості життя в умовах війни призводять до того, що соціальний стан індивіда після демобілізації характеризується кризою ідентичності, тобто усвідомлення людиною своєї приналежності до якої-небудь групи, що дозволяє йому визначити своє місце в соціокультурному просторі, свою роль і відповідну систему цінностей, норм і правил поведінки втратою цілісності і віри в свою соціальну роль. Це демонструється в порушенні здатності учасників війни проявити себе в складних соціальних взаємодіях, в яких відбувається самореалізація людської особистості. Багато з учасників бойових дій втратили інтерес до суспільного життя, знизилася їх активність при вирішенні власних життєвих проблем. Нерідко спостерігаються втрата здатності до співпереживання і потреби душевної близькості з іншими людьми. Майже половина опитаних військовослужбовців, які брали участь у бойових діях на Сході України, скаржаться на те, що їм важко знайти порозуміння у суспільстві, у власній сім'ї. Кожен четвертий учасник бойових дій заявив, що має труднощі при спілкуванні в трудовому колективі, а кожен другий змінював місце роботи по три-чотири рази. Після всього пережитого на війні учасники бойових дій мають такі разючі зміни в психіці, що навіть власним батькам іноді важко впізнати в них своїх дітей. Страх, агресивність, підозрілість для більшості з них стають постійними супутниками подальшого життя [3].

Слід зазначити, що адаптація учасників бойових дій до умов мирного життя характеризується складними відносинами між ними і суспільством. Суспільство, як правило, відноситься до демобілізованих бійців з нерозумінням і побоюванням, що тільки посилює бурхливу реакцію колишніх військовослужбовців на незвичні обставини, які вони оцінюють і сприймають з притаманним їм фронтовим максималізмом. Свідченням, що учасники бойових дій мають труднощі в процесі адаптації до умов мирного життя, є їх конфліктна поведінка в соціальному середовищі, тобто реальні дії сторін, які спрямовані на те, щоб прямо або опосередковано блокувати досягнення протидіючою стороною своїх цілей, водночас — активно реалізувати власні наміри, неспроможність прийняти нові умови життя, небажання йти на компроміси, спроби вирішити суперечки силовими методами [2].

Таким чином, науковці представили великий перелік проблем переважно соціального і психологічного характеру, які ми спробували і представили у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Проблеми учасників бойових дій

Соціальні	Психологічні
1. Отримання статусу учасника бойових дій	1. Агресивність
2. Виплати грошового забезпечення за участь в АТО, ООС	2. Конфліктність
3. Працевлаштування	3. Депресія

Висновки. Участь у бойових діях має великий вплив на свідомість людини, піддаючи його серйозним якісним змінам. Тому учасники бойових дій представляють собою таку категорію населення, яка потребує особливого підходу. Після повернення із зони ООС їх соціальний стан характеризується кризою ідентичності і конфліктною поведінкою, які заважають їм успішно адаптуватися до умов мирного життя.

Список використаних джерел:

1. Агаєв Н. А., Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Остапчук В. В., Ткаченко В. В. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. Київ.: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
2. Бінов О. А. Організація надання психологічної допомоги військовослужбовцям у воєнний час. Київ : НАОУ, 2006. 80 с.
3. Караяни А. Г. Психологическая реабилитация участников боевых действий URL: http://armyru.ru/index.php?Itemid=2158&id=744&option=com_content&task=view

Науковий керівник: к. філос. н. Відьменко М. О.

А. О. Мойсеєнко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Постановка проблеми. Соціально-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в Україні сьогодні, висувають до соціальних працівників нові, більш складні вимоги, що, безумовно, впливає на психологічний стан працівників, обумовлює виникнення емоційного напруження, розвиток значної кількості професійних стресів, депресій. Одним із найважчих наслідків довготривалого професійного стресу є синдром «професійного вигорання».

Аналіз літератури свідчить, що проблема синдрому професійного вигорання знайшла своє відображення у роботах зарубіжних і вітчизняних вчених присвячених змісту та структурі цього синдрому (Г. В. Ложкін, С. Д. Максименко, Л. І. Малець, В. Є. Орел та ін.). На сьогодні розробленість проблеми синдрому «професійного вигорання» в науковій літературі є досить ґрунтовною. Серед вчених, які досліджували цей феномен, були